

OECD Multilingual Summaries

Development Co-operation Report 2010

Summary in Turkish

2010 Kalkınma ve İşbirliği Raporu

Türkçe Özet

- OECD Kalkınma Yardımları Komitesi (DAC) tarafından yayınlanan Kalkınma ve İşbirliği Raporu, uluslararası yardımlardaki son eğilimlerin istatistik ve analizleri için başlıca yıllık başvuru kaynağıdır.
- Milenyum Kalkınma Hedeflerini (MKH) gerçekleştirmek için sadece beş yıl kaldı, ama daha yapacak çok şey var. Son yıllarda yaşanan ekonomik, gıda ve iklim değişikliği krizleri nedeniyle bu görev çok daha zorlaştı. Bu raporda, söz konusu krizlerin kalkınma boyutunun net bir şekilde politik gündeme konulması, kalkınma kuruluşlarının dikkatlerinin daha fazla yardımlarda bulunmasına ve bunun daha verimli bir şekilde yapılmasına odaklanmaya devam etmesi için DAC tarafından nasıl hemen duyarlılık gösterildiği anlatılıyor.
- Ekonomik belirsizlik dönemlerinde, yardımların paranın karşılığını vermesi ve bunların kötüye kullanılmamasının sağlanması özel bir önem taşıyor. Kalkınma kuruluşları da bu konuya duyarlılık göstererek yolsuzluklar konusuna daha fazla dikkat gösterdi; iletişim ve hedeflerinin başına yardımların kalkınmaya net etkileri olmasını koydu; artan oranda gelişmekte olan ülkelerin kendi sistemleri aracılığıyla çalışıp bunların kapasitelerinin güçlendirilmesini destekledi; ve - MKH'lerinin gerçekleştirilmesi doğrultusunda kritik bir adım oluşturan - gelişmekte olan ülkelerin en yoksul %30'undaki çabaları yoğunlaştırdı. Rapor ayrıca DAC üyesi ülkelerin daha geniş ve daha kapsayıcı bir yaklaşım geliştirerek ve politik tercihlerinin her birinde iklim değişikliğinin de dikkate alınmasını sağlayarak gelecek on yıllarda yardımlarının gerçekten etkili olmasını nasıl sağlamayı düşündüklerini de anlatıyor.
- Bu rapor aynı zamanda başlıca OECD DAC çalışmalarına daha geniş erişim sağlanması, istatistik ve analizlerine çabuk ve kolay erişim olanağı sunarak yardım kuruluşlarının ihtiyaçlarına duyarlılık gösterilmesi bakımından İnternet üzerinde de yayınlanıyor.

“Ekonomik, gıda ve enerji krizlerinin bir arada etkili olması kalkınma kuruluşları için büyük bir sorun oluşturup, bunların kalkınmaya reel etkileri, bunun nasıl gösterilebileceği, altında gerçekten neler yattığı, ve bunları kontrol edebilme ve hesabını çıkarabilme olanaklarımıza ilişkin araştırma ve sorgulamaları gündeme getiriyor.” Eckhard Deutscher, OECD Kalkınma Yardımları Komitesi (DAC) Başkanı

Kalkınma ve İşbirliği Raporu, ikili yardımlarda bulunan belli başlı donörlerin sürdürülebilir bir kalkınmaya destek olmaya yönelik ortak çabalarının daha etkili olması için ortak çalışmalar yapmalarını sağlayan bir forum oluşturan OECD Kalkınma Yardımları Komitesi (DAC) Başkanı tarafından yılda bir yayınlanıyor. Bu

rapor, uluslararası yardımlardaki son eğilimlerle ilgili analiz ve bilgiler sunuyor.

Bu raporun giriş yazısında (Bölüm 1), Eckhard Deutscher dünyanın Milenyum Kalkınma Hedeflerini (MKH) gerçekleştirmesi için sadece beş yıl kaldığına, ama daha yapacak çok şey olduğuna dikkat çekiyor. Gezegeneğimizin bugün yüz yüze bulunduğu ekonomik, gıda ve iklim değişikliği krizleri nedeniyle, bu görev hedeflerin kararlaştırıldığı 2000 yılında olduğundan çok daha zor hale geldi.

Geçtiğimiz yıl, DAC bu soruna karşı duyarlık gösterip, bir yandan söz konusu krizlerin kalkınma boyutunun politik gündemin üst sıralarında kalması için çaba harcadı, bir yandan da kalkınma kuruluşlarının buna en iyi nasıl duyarlık gösterebileceklerini formüle etmelerine yardımcı oldu. Deutscher, kalkınma kuruluşlarının kriz ya da yangın söndürme modunu benimsemekten kaçınmaları gerektiğine dikkat çekiyor. Bunun yerine, tutarlı ve net bir şekilde Paris Etkin Yardım Bildirgesi ve Akra Eylem Gündemi (Ek A) belgelerinde vurgulanan etkin yardım ilkelerine odaklanmaya devam edilmelidir: “Dünya çok değişti, ama kalkınma hedeflerimiz yine aynı.”

Sözlerimizi yerine getirmek

Mali ve ekonomik krizin boyutları belli oldukça, kalkınma kuruluşları Resmi Kalkınma Yardımlarının (ODA) miktarlarının bu durumdan olumsuz etkilenip etkilenmeyeceğini yakından izlediler. DAC tarafından 2008 yılı ODA rakamları yayınlanıp da 121.5 milyar USD gibi şimdiye dek görülüş en yüksek mutlak rakama ulaşılmış olduğu görüldüğünde açıkça rahat bir nefes alındı. DAC donörlerinin çoğu yardımların daha da arttırılmasını planlıyor, ama 2010 yılına dek yardımların 2004 sabit fiyatları ile 130 milyar USD seviyesine çıkarılmasının kararlaştırıldığı Gleneagles G8 ve BM Milenyum +5 zirvelerinde verilen sözlerin tutulması için hala katedilmeyi bekleyen biraz daha yol var.* Donörlerin tümü taahhütlerini yerine getirmiş değiller, ve bu da tümünün güvenilirliğini riske sokuyor (Bölüm 1 ve 8). DAC, donörlerin yardım sözlerini yerine getirmelerini takip etmeye devam edecektir.

Donörlerin yardım şekillerini geliştirmede kaydettikleri ilerlemenin önemli bir göstergesi, yardımlarının ne ölçüde ticari koşullardan uzak, yani donör ülke tedarikçilerine “bağlı olmaksızın” verildiğidir. DAC üyesi ülkeler Akra Eylem Gündemi kapsamında yardımlarının koşullara bağlı olmaktan çıkarılmasında hızlı bir ilerleme kaydetmeye söz verdiler. Ancak, donörler tarafından tüm ikili resmi kalkınma yardımlarının %79'unun koşullara bağlı olmadığı bildirilmesine karşın (2007 rakamları), donör ülke tedarikçilerine giden yardım oranı hala kaygı verici.

* Bazı hedeflerin GNI (Brüt Milli Gelirin) yüzdesi olarak ifade edildiği için, donör ülkelerde GNI seviyesinin düşmesi bu öngörünün toplam değerinin 2004 fiyatları ile 124 milyar USD seviyesine inmesine yol açtı.

Yardımların işe yaradığının gösterilmesi

Bu ekonomik kemer sıkma döneminde gerek donör gerekse gelişmekte olan ülkelerin yurttaşları yardımların işe yaradığına, paranın karşılığının alındığına ve yönetimlerin yolsuzlukları ile suistimal edilmediğine dair teminatlar istiyor. Kalkınma kuruluşları bu sorunların üzerine şöyle gidiyor:

- Yolsuzluklara karşı mücadele. Paris Etkin Yardım bildirgesi yolsuzluklara karşı mücadele çabaları aracılığıyla kalkınma yardımlarının kaliteli ve pozitif etkilerinin arttırılmasına yönelik net ve pratik bir plan ortaya koyuyor. Ülkelerin kendilerinin öncülük ettiği girişimlerle paralel hareket ederek ve yolsuzluklara karşı reformların yerel planda sahiplenilmesini destekleyerek, donörler tarafından gelişmekte olan ülkelerin yolsuzluklara karşı çabalarına verilen desteğin arttırılması taahhüdünde bulunuyor. Satınalım, tedarik ve mali yönetim sistemleri gibi, yolsuzluk yapılmasının en muhtemel olduğu alanlarda daha iyi yönetişime yönelik donör harcamalarında sürekli bir artış gerçekleşti (Şekil

7.1, Bölüm 7).

- Etki için yönetim. Birçok DAC üyesi, kalkınma sistemlerinin “sonuçlar için ve sonuçlar tarafından” yönetilmesi; başka bir deyişle, tamamen yoksulluğun azaltılması ve diğer Milenyum Kalkınma Hedeflerinde maksimum etki sağlanmasına yönelik olmaları doğrultusunda reformlar gerçekleştiriyor (Bölüm 2). Örneğin, artık daha çok sayıda donör kendilerinin ve/ya partnerlerinin beklediği sonuçlara dayalı projeler ve programlar belirliyor; aynı zamanda ise bu programların etkilerinin daha iyi ölçülmesini sağlayacak net hedeflere sahip olmasına da dikkat ediyor. Ve daha çok sayıda donör, sonuçlar hakkındaki bilgilerden diğer projeler ve politikaların da aydınlatıcı olacak şekilde yararlanabilmesini sağlamaya yönelik dahili mekanizmalar oluşturuyor. Ne var ki bu tür sistemlerin entegre edilmesi - ve dikkat merkezinin çıktılardan yoksulluk üzerinde elle tutulur etki ve diğer kalkınma önceliklerine kaydırılması - bütün donörler için çetin bir görev.
- Etkinin ölçülmesi. Değerlendirme - kalkınma hedefleri üzerindeki etkinin ölçülebilmesi - çok önemli bir şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmasıdır. Donörlerin değerlendirmelerini daha iyi yapmalarına yardımcı olma ve ortak hedefler doğrultusunda daha fazla işbirliği yapma amacıyla DAC değerlendirme için yeni kalite standartları geliştiriyor (Bölüm 2).
- Etki bildirim. Yardım paralarının ne kadar iyi yönetildiğini ve etkili olduğunu göstermek ve bildirmek kolay değildir. Paris Bildirgesinin ilkeleri sürece - örneğin, yardımların ülke sistemleri aracılığıyla kanalize edilmesine ve donörlerin ortak çalışmalarına - odaklandığı için, belirli sonuçların belirli donörlere dayandırılıp onlarla ilişkilendirilmesi kolay değildir. DAC üyeleri etki bildirim sorununa çözüm bulmak için yenilikçi yollar araştırıyor. Örneğin, Japonya kendi raporlarını hazırlarken partner ülkelerin (kalkınma yolundaki ilerlemeyi takip etmek için oluşturdukları) performans değerlendirme çerçevelerini kullanıyor. Bu yaklaşım donörlerin, özellikle partner ülkelerle birlikte kararlaştırılan, ortak göstergeler kullanmalarını sağlıyor (Bölüm 2).

Etkin kalkınma için kapasite geliştirmek

Yardımların etkin olması için donörler tarafından partner ülkenin kendi kalkınma politikaları ve uygulamaları üzerindeki kalkınma öncelikleri ve süreçlerine saygı gösterilmesi gerekir. Bunun anlamı, başka şeylerin yanı sıra, yardımların yapılmasında bir ülkenin kendi idari sistemlerinin kullanılmasıdır (Bölüm 3). Onyıllardır elde edilen kalkınma deneyimleri, ülkelerin kendi sistemleri ve politikalarının görmezden gelinmesinin o ülkenin kendi geleceğini belirleme gücünü zayıflattığını gösteriyor. Donörler yardım çabalarının büyük çoğunluğunda ülke sistemlerinin kullanılması şeklindeki OECD hedefini yakalıyorlar mı? 2008 yılında yapılan araştırmada yer alan gelişmekte olan 54 ülkeye yapılan yardımların sadece %45'inde bu ülkelerin mali yönetim sistemleri kullanıldı (Şekil 3.1, Bölüm 3) ve bazı durumlarda, partner ülke sistemlerinin kullanımında 2005 - 2007 yılları arasında düşüş oldu.

Örneğin, yolsuzluk ya da kapasite yetersizliği nedeniyle, birçok donör tarafından gelişmekte olan bir ülkenin yardım paralarıyla ne yapılacağı kararının tamamen kendisine bırakılmasının fazla riskli olduğu düşünülüyor. Ancak, ülke sistemlerinin kullanılmasıyla ilgili risk algılarının, bunun çoğunlukla yeterince iyi anlaşılmayan ya da iletilmeyen faydaları karşısında tartılması gerekiyor. Bu nedenlerden biri, faydaların kurumsal, uzun erimli ve yaygın olmasıdır.

OECD/DAC, donörlerin ülke sistemlerini kullanmalarını teşvik edip destekliyor ve bazı donörlerin programlarında ülke sistemlerinin kullanılmasını sistematik olarak destekleyip değerlendirmede kaydettikleri ilerlemeyi de memnuniyetle not ediyor. Örneğin, Avrupa Komisyonu, ülke sistemlerinin kullanılmasında kaydedilen ilerlemenin takip edilmesi için kendi bünyesi içerisinde bir bilgilendirme sistemi oluşturdu. Aynı şekilde bazı donörler sivil toplum partnerleri üzerinde ülke sistemleri aracılığıyla çalışmalarını doğrultusunda baskı uyguluyorlar. DAC tarafından Ülke Sistemlerinin Güçlendirilmesi ve Kullanılması İçin Küresel Ortaklık oluşturuldu; burada donör ve partner ülkeler yer alıyor ve eşbaşkanlığını Gana ve ABD yapıyor.

Önümüzdeki yol: Alışlagelmiş kalkınma artık bir opsiyon değil

Milenyum Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi yolunda karşı karşıya kaldığımız çetin görevler, ihtiyatlı ve dar odaklı bir kalkınma gündemiyle yerine getirilemez. Son yıllarda yardımların dışındaki küresel etkenlerin kalkınma üzerinde nasıl muazzam etkide bulunduğu görüldü. Geleneksel yardım kapsamını aşan, daha köklü reformlar ve uyumlu çabalar artık yaşamsal bir önem taşıyor.

Birincisi, iklim değişikliği sorununa eğilmeksizin, diğer temel kalkınma önceliklerinin çözüme kavuşturulması doğrultusundaki ilerleme ciddi ölçüde zaafa uğrayacaktır (Tablo 5.1, Bölüm 5).

Gelişmiş dünya tarafından sera gazı salımlarının azaltılmasına yönelik en iyi stratejilerin bulunmasına çalışılırken, bütün ülkelerin düşük karbona dayalı büyüme yollarını izlemesi gerekiyor. Ve gelişmekte olan ülkelerin değişen iklimin etkilerine adapte olmak için yardıma ihtiyacı var. Bu adaptasyon önlemlerinin de ekonomik politikalar, kalkınma projeleri ve uluslararası yardım çabalarının ayrılmaz parçaları haline gelmesi gerekiyor. Kalkınma Yardım Komitesi tarafından iklim değişikliği adaptasyonunun yerel seviyeden proje seviyesine ve ulusal politika seviyesine kadar her seviyede kalkınma amaçlı işbirliğine entegrasyonu için yol gösterici politik ilkeler belirlendi. Bu iklim değişikliği adaptasyonunun entegrasyonuna yönelik çabaların başını geliştirmekte olan partner ülkelerin çekmeleri gerekli olmakla birlikte, uluslararası donörlerin de gerek doğrudan fonlar aracılığıyla, gerekse ulusal seviyede iklim takibi ve gelecekteki iklim değişikliği etkilerinin ve adaptasyon önceliklerinin değerlendirilmesi için kapasite gelişiminin desteklenmesi yoluyla onların bu çabalarının desteklenmesinde kritik bir rol oynamaları söz konusu (Bölüm 5).

İkincisi, birçok ülke Milenyum Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi doğrultusunda ilerleme kaydetmekle birlikte, tüm geliştirmekte olan ülkelerin üçte biri geride kalıyor (Şekil 6.1, Bölüm 6). Yaklaşık 50 ülkeden oluşan bu grup, yoksullar arasındaki en yoksulları temsil ediyor. Bunların çoğunda şiddetli çatışmalar ve kötü yönetim durumu daha da kötüleştiriyor. Ve bunlar tüm ODA yardımlarının %38'ini almalarına rağmen, MKH'lerini gerçekleştirebilmemiz için bu nazik devletlerin koşullarında daha fazla gelişme sağlanması temel bir önem taşıyor. Bu nazik devletlerin özel dikkat gerektirdiğinin bilincinde olarak, OECD kalkınma bakanları tarafından Nazik Devletler ve Durumlarda İyi Bir Uluslararası Angajman İlkeleri başlığı altında on ilke kabul edildi (2007). Altı nazik devlette bu ilkelerin uygulanmasının takibi ile ilgili çalışmalar söz konusu ilkelerin bu tür karmaşık ve zor koşullardaki uygulamalarda yol gösterici olmak için yararlı bir çerçeveye sunduğunu kanıtladı.

Üçüncüsü, en düşük gelirli ülkeler ticareti yoksulluğu azaltma ve büyüme stratejilerinin temel bir bileşeni olarak görüyorlar. Pazarların giderek dışa açılmasının yanı sıra, bu sürece ticaretin yararlarının geliştirmekte olan ülke halklarının yoksulluktan kurtulmasına yardımcı olacak şekilde söz konusu ülkeler arasında ve içinde eşit bir şekilde dağılmasını sağlayacak politikaların eşlik etmesi gerekiyor (Bölüm 4). Ticaret hareketlerinin yaklaşık %10 azalmasına neden olan ve ticaretin yoksulluğun azaltılmasına, büyüme için motor rolü oynamasına duyulan güveni zayıflatan ekonomik kriz koşullarında bu husus özel bir önem taşıyor. Ticaret İçin Yardım Girişimi, geliştirmekte olan ülkelere çoğunun uluslararası pazarlara daha fazla erişimden faydalanmasına ya da daha zengin ülkelerle rekabet etmesine engel olan bilgi, politika, prosedür ya da altyapı darboğazlarını aşmasına yardımcı olmaya çalışıyor. OECD'nin bu girişime ilişkin son takip çalışması, 2005 yılında faaliyete başlamasından bu yana ticaret için yardım uygulamalarının daha iyi gerçekleştirilmesi ve donörler tarafından kaynakların ölçeklerinin büyütülmesi şeklinde epeyce başarı elde edildiğini gösteriyor.

Yeni küresel koşullar içerisinde, bunlar ve diğer önemli alanlarda ilerleme kaydedilmesi bugün bildiğimiz haliyle DAC'nin dönüşümü anlamına gelecek. Gelecekte DAC, genel olarak küresel kalkınma kuruluşları arasında; politikaların sadece yardım ya da kalkınma alanında değil, bütün alanlarda daha uyumlu olmasının

sağlamasında; ayrıca iklim değışikliği ve dünya ticaretinde eşitlik gibi küresel sorunların politikaların oluşturulması ve uygulanmasında dikkate alınmasında çok daha fazla katılımında bulunacak. Bu da başta hakemli değlendirmeler ve istatistikler olmak üzere daha iyi ve daha hassas politika araçları gerektirecektir (Bölüm 8). Etki takibine ve birbirinden hesap sormaya daha fazla ağırlık verilmesi anlamına gelecektir. Son olarak da, örneğin DAC üye bileşimini genişleterek, başkalarıyla işbirliğinde daha kapsayıcı ve proaktif olma anlamına gelecektir. DAC Başkanının ifadesiyle: “Kalkınma için işbirliğini ortak geleceğimize yapılan stratejik bir yatırım olarak görmemiz gerekiyor. Bu husus, küreselleşen bir dünyada herkese fırsat eşitliği, insan güvenliği, ekonomik entegrasyon ve istikrar sağlanmasının başlıca aracıdır.”

© OECD 2010

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir

www.oecd.org/bookshop/

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü,
Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation Unit (PAC)

2 rue André-Pascal

75116 Paris

Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

